

Felicitat i educació social

Fa uns dies llegia en una entrevista de *El Periódico* que una empresa catalana havia creat la figura de la “directora de felicitat”, amb la funció de poder atendre els treballadors des d’una vessant humana, popera i interior. “El cap d’una empresa ha de ser algú capaç de veure les persones que té al voltant i treure’ls el màxim partit en termes de rendiment productiu però també entendre-les com a persones, amb el seu caràcter, els seus sentiments, els seus problemes...”, deia la directora de felicitat entrevistada. Els continguts d’aquest encàrrec són clars, procurar que els que treballen a l’empresa se sentin feliços, intueixo que no deu ser una cosa massa diferent del que fan alguns treballadors socials a les empreses, però en tot cas sí que hi veig una diferència important en la manera de presentar-ho. Parlar d’un departament de felicitat a l’empresa és reconèixer que la felicitat és quelcom important en la vida de les persones i que està relacionada amb alguna cosa que no és estrictament el salari.

En una visita que vaig fer a un centre de dia per a gent gran em va sorprendre que tenien una sala dedicada al silenci. Estava equipada amb sofàs còmodes i cadires, una llum tènue i una música suau. No és habitual trobar-se amb espais tan explícitament dedicats al silenci en els equipaments socials. Vaig esbrinar on es fonamentava l’opció de dedicar una sala a tal finalitat. La directora ho va explicar més o menys així: “En aquest centre volem atendre la persona en la seva globalitat. Hi ha un aspecte que massa sovint queda oblidat, no només quan atenem persones grans, sinó en general. És tota la part emocional, de sentiments, tota la dimensió espiritual”. En aquella sala s’hi fan activitats relacionades amb el silenci, la relaxació, la conversa íntima. És un espai específic que ajuda molt a trencar dinàmiques quotidianes. També serveix per donar resposta a la necessitat individual que les persones tenim d’estar sols una estona, d’escapar-se del ritme i de les relacions quotidianes. Al centre van començar a oferir un taller de relaxació que al poc temps es va convertir en una de les activitats que té més èxit de la setmana. Totes aquestes propostes ajudaven la gent gran a viure la seva situació amb més sentit, en certa manera contribuïen a la seva felicitat.

Darrerament en centres penitenciaris han proliferat propostes de tallers o d’activitat relacionades amb la meditació, el mindfulness, el reiki, etc. Sembla ser, a més, que totes les dificultats que de vegades tenen les confessions religioses per poder exercir al centre penitenciar la seva tasca de voluntariat, es converteixen en facilitats quan les activitats tenen aquest caire menys religiós i més espiritual.

Les persones internes aprecien molt aquests moments que els ajuden a trobar-se a si mateixes, en els quals poden fer aflorar emocions i sentiments que en altres moments del dia els és impossible treure. Són espais que incideixen clarament en una necessitat que no és a la base de la coneguda piràmide de Maslow.

La jerarquia de necessitats del psicòleg americà, recordem, posa les necessitats relacionades amb l'autoconcepte, amb l'autorealització al capdamunt de la seva piràmide. Crec que seria interessant revisar aquesta proposta ja que és clarament observable com en les nostres societats hi ha moltes persones amb les necessitats bàsiques cobertes sense problema però que les necessitats més relacionades amb la felicitat no estan cobertes. Quantes persones viuen en la insatisfacció personal malgrat no estar mancats de res material? I també vist des de l'altre costat, no es tracta de necessitats que només apareixen quan les bàsiques estan resoltes. Quan una persona està mancada del més bàsic, alhora té necessitat de donar sentit a la seva vida. Atendre només les necessitats de subsistència no fa més que solucionar les coses temporalment.

En una conversa amb col·legues holandesos, em deien que al seu país comença a haver-hi gent que escriu i investiga en una línia que anomenen "happiness based social work". Novament la felicitat apareix com a motor d'una activitat. També observo amb atenció com en diferents àmbits de l'educació social hi ha professionals que, probablement després d'haver-ho experimentat personalment, inclouen amb èxit eines de treball basades en experiències de meditació o de relaxació, etc. El binomi espiritualitat i treball social cada vegada és més freqüent en tractats i en estudis sobre la professió en l'àmbit anglosaxó.

La felicitat de fet no és fruit de l'adscripció a una ideologia sinó que prové normalment d'un procés d'interiorització, alimentat per opcions ètiques. La felicitat la sentim més a prop quan podem sentir-nos protagonistes de la nostra vida i portar-la per camins que valorem com a bons. Tenir satisfetes les necessitats materials no és l'única via cap a una vida plena i amb sentit. Per això em sembla imprescindible que a l'hora d'acompanyar processos vitals es puguin tenir en compte paral·lelament les dues dimensions.

Enric Benavent Vallès
Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés
Universitat Ramon Llull